

כתר התורה

ע"ש רבי יצחק אבוחצירא זצוק"ל

רבי יצחק יוסף שליט"א

בית ההוראה הארצי כתר תורה ע"פ פסקי מרן

פרשת ויחי תשפ"ה

העלון השבועי

מאמר השבוע

הרב אברהם רחמים

תגיד שטוב לך

יוסף ידע היטב, שכאשר פרעה יראה את אחיו הוא מיד יעלה בדעתו, כיצד הם יכולים להועיל למלכותו. וכן כאשר יראה את אביו – יעקב אבינו, הוא יחשוב היטב מה אפשר להפיק ממנו.

והנה, מהמידע שצבר פרעה על יעקב, בזמן המעט שעמד על ידו, כבר היה נכבד ויקר בעיניו עד מאוד.

וכיצד? הנה, כאשר יעקב הגיע אל מצרים פסק הרעב ממצרים. עוד, יעקב הוא אביו הנערץ של יוסף הצדיק שפרעה עצמו הכריז עליו: 'איש אשר רוח אלוקים בו'.

מעתה, כאשר פרעה רואה את יעקב הוא מריח שלפניו עומד 'איש אלוקים' – דהיינו, איש שהוא עצמו כאלוקים. בשל תחושה זו שהחלה לפעום בפרעה, התפעל עד מאוד ומיד שאל: 'כִּמָּה יָמֵי שְׁנֵי חַיֶּיךָ?' פרעה כבר העלה בדעתו שיעקב אבינו הוא חי שנים רבות מכוחו הבלתי רגיל.

אלא שיעקב אבינו ניהן גם הוא בחכמה לא מעטה וכאשר הבין להיכן פרעה חותר, רצונו היה להפקיע מפרעה את כל מחשבתו, שחלילה לא יחשוב ולו לרגע אחד להניח את כסאו על ידו, להיות הסגולה של הממלכה – יעשה ממנו אלוקים. (חשש זה היה בלב יעקב עד אחרית ימיו כמבואר בפרשה, שציווה אל יוסף 'אל נא תקברני במצרים' – ומדוע? פרש"י: ... שלא יעשוני מצרים עבודה זרה.) בשל כך יעקב מכין תשובה עסיסית לבטל מחשבתו.

דע מה שתשיב!

אומר לו: "יָמֵי שְׁנֵי מִגֻּרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה מְעַט וְרָעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי וְלֹא הִשְׁיֵגוּ אֶת יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתֵי בְיָמֵי מִגֻּרֵיהֶם." במילים פשוטות יותר, יעקב אומר לפרעה: 'מִלֵּךְ יָקָר. אֵל תַּחֲשׁוּב לַחֲזוּק מִמֶּנִּי כִּאלֻקִּים אִם אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁעַד עַצֵּם הַיּוֹם הַזֶּה הַחַיִּים שְׁלִי 'דְּבִשׁ' – אַתָּה טוֹעָה!

הַחַיִּים שְׁלִי קְרוּבִים יוֹתֵר אֶל הַעוֹקֵץ מֵאֲשֶׁר אֶל הַדְּבִשׁ: 'מְעַט וְרָעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי'. ואם יש לך זמן אני אתחיל לספר לך. הייתי נרדף מאחי; חמי העביר אותי בפרך וגנב אותי ללא בושה; אף קניתי ממנו את נשותיי; כאשר ברחתי ממנו רדף אחרי להורגני; אף אחי המתין להורגני ששמוע בחזרתי מחממי; אשתי נפטרה בדרך; בְּתִי נִלְקָחָה בְיַדִּי רַשְׁעִים; ובני נמכר. אז תהיה בטוח שאני לא אלוקים – משום ש'אלוקים' אין כל כך צרות כמו שהיו לי. – זו התשובה לשאלה, מדוע יעקב אבינו סיפר את הצרות שלו לפרעה.

בתחילת פרשת השבוע התורה הקדושה מונה את שנות חייו של יעקב אבינו: "וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עָשָׂר שָׁנָה וַהֲיָיָה יָמֵי יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיֵּי שְׁבַע שָׁנִים וָאַרְבָּעִים וּמֵאֵת שָׁנָה".

ובמדרש מובאה שאלה חשובה: "למה נחסרו משנותיו של יעקב ל"ג שנים? (שהרי יצחק אביו חי מאה ושמונים שנה והיה ראוי יעקב להגיע לשנות אביו.) אלא – על שדבר כלפי מעלה.

פירוש, הלכה פסוקה היא: "חייב אדם לברך על הרעה בדעת שלמה ובנפש חפצה, כדרך שמברך בשמחה על הטובה, כי הרעה לעובדי השם היא שמחתם וטובתם, כיון שמקבל מאהבה מה שגור עליו השם נמצא שבקבלת רעה זו הוא עובד את השם, שהיא שמחה לו." (שו"ע רכ"ב ג) ויעקב לא עשה כך. שבשעה ששאלו פרעה: 'כמה ימי שני חייך?' השיב: "יָמֵי שְׁנֵי מִגֻּרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה מְעַט וְרָעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי וְלֹא הִשְׁיֵגוּ אֶת יָמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתֵי בְיָמֵי מִגֻּרֵיהֶם." (בראשית מ"ז ח), ומנען התיבות משאלת פרעה ועד סוף תשובת יעקב הם – ל"ג תיבות. שעל כל תיבה נחסרה שנה מחייו." עכת"ד.

מדוע להתלונן?

וכאן עלינו להתבונן. הנה, יעקב אבינו כובל בפני פרעה על חייו אשר שבע בהם מרורות לענה וראש והשאלה עצומה. מפני מה יעקב אבינו צריך לספר לפרעה את איכות חייו וכי פרעה הוא נציג לשכת הסעד וכי היה משלם לו על כך שחייו לא היו מלאים בשמחות?... לכאורה, היה על יעקב להשיב אל פרעה בקצרה כתשובת יהודי פשוט המשיב בכל בוקר לארבע שאלות בסיסיות: "מה נשמע? – ברוך ה'! מה המצב? – ברוך ה'! הכל בסדר? – ברוך ה'! איך אתה מרגיש? – ברוך ה'! כך כאשר היה נשאל: 'כמה שני חייך?' עליו היה להשיב בקצרה – 'ברוך ה', בלי עין הרע, מאה שלושים שנה! בשביל מה היה צריך להאריך יותר מזה?...

איש אלוקים

והתשובה נפלאה ביותר. הנה כאשר יוסף הביא את אביו ואחיו אל פרעה, הוא הקדים לומר להם כי פרעה ישאל אותם שאלות ולכך ראוי להם להיות מוכנים עם תשובות. ולשון הכתוב: "... וְאַמְרָתֶם אִנְשֵׁי מִקְנֶה הָיוּ עֲבָדֶיךָ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד עַתָּה גַם אֲנַחְנוּ גַם אֲבֹתֵינוּ בְּעִבּוֹר תִּשְׁבּוּ בְּאֶרֶץ גִּשְׁוֹן כִּי תוֹעֲבֹת מִצְרַיִם כָּל רֵעָה צֹאן".

הרב אלון בן שבת

שאלה

האם צריך בשעת הדלקת נרות שבת לכבות את אור החשמל?

תשובה

מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל דן בזה בספרו חזון עובדיה (שבת א עמוד רטו) ע"ש ונכתב כאן את עיקרי הדברים.

כתב מרן הבית יוסף בסימן רסג וז"ל: מצאתי בתשובה אשכנזית (מהר"ל סימן נג) שנים או שלשה בעלי בתים שאוכלים במקום אחד, כל אחד מברך על הדלקת מנורה שלו, ואע"פ שיש כבר אורה מרובה, ואע"פ שהאור זרוע כתב לגמגם בזה, מ"מ יש נוהגים כן. ונראה לי ליישב שכל מה שמיתוסף אורה אית ביה שלום בית טפי ושמחה יתרה להנאת האורה בכל הזוויות. ע"כ.

ובחזון עובדיה העיר מדברי האור זרוע שלפנינו (חלק ב סימן יא) שכתב דמנהג כשר הוא להדליק תחלה כל נרות שבבית ואח"כ נרות שעל גבי השולחן כי אותו נר הוא הבא לכבוד שבת, והביא דברי ר"ת שצריך לברך על ההדלקה של נרות שבת ע"ש. ומשמע מדבריו שאף אחר שמדליק כל הנרות שבבית מברך על הנרות שבשולחן.

רואים מהא"ז שסובר גם כן שאפשר לברך על תוספת אורה.

והשולחן ערוך בסימן רסג סעיף ח כתב, שנים או שלשה בעלי בתים שאוכלים במקום אחד יש אומרים שכל אחד מברך על מנורה שלו, ויש שמגמגם בדבר. ונכון להזהר בספק ברכות, ולא יברך אלא אחד.

והרמ"א כתב אבל אנו אין נוהגים כן (אלא כדעה ראשונה)

ולפי"ז נראה לדעת השולחן ערוך שכל שיש אור בבית אין לברך על הדלקת נרות שבת.

אולם יש לחלק בין כמה בעלי בתים שכיון שכל מדליק הנרות שלו לכבוד שבת אין מברכים על תוספת אורה מאחר ואין ניכר בזה הנר שהוא לכבוד שבת. אבל במאור החשמל שהיה דולק בלאו הכי קודם השבת לצורך הארת הבית, ללא קשר ליום השבת, א"כ כשמדליקים הנרות אף שהוא תוספת אורה, יברך כיון שניכר בהן שהן לכבוד השבת.

וכ"כ כיוצא בזה הגרש"ז אויערבאך בספר שלחן שלמה (שבת א סימן רסג עמוד קלה) ע"ש.

המשך בעמ' 3

הלכה למעשה

הרב יצחק אלון

קניין לחזרה משכירות

שאלה: ראובן שכר חנות משמעון למשך חמש שנים ברחוב א, כעבור שנתיים ראובן ראה מודעה בעיתון המקומי שישנה חנות להשכרה ברחוב י ששם זה מיקום יותר מרכזי וקרוב למדרחוב ועוד כמה וכמה מעלות האמנם במחיר מעט יותר יקר ממה שהוא משלם כיום, אבל בחישוב רווח והפסד עדיף לו לעבור לחנות ברחוב י כי יתכן שהרווחים שם יעלו פי כמה ממה שהוא מרוויח כיום. ראובן דיבר עם שמעון ואמר לו שהוא מעוניין לסיים את השכירות ואכן להפתעתו שמעון הסכים להפסקת השכירות, ראובן הודה לשמעון על השנתיים שהוא היה כאן, ולאחר מכן ראובן התחיל במו"מ אינטנסיבי על מנת לשכור את החנות שנמצאת במיקום המרכזי (רחוב י) ובסופו של מו"מ שנמשך כשבועיים המו"מ עלה על שירטון והשכירות לא הגיעה לידי גמר וראובן לא שכר את החנות. בצר לו חזר ראובן לשמעון ואמר לו שמכיון שהוא רואה שהחנות בבעלותו עדיין לא הושכרה הוא מעוניין לחזור שוב ולשכור את החנות, שמעון השיב לראובן אכן אני מעוניין להשכיר את החנות מחדש, אולם מכיון שמיזומתך הפסקת את השכירות אם אתה רוצה לשכור שוב את החנות אזי השתנו תנאי השכירות כך שהמחיר עלה ומעתה מחיר השכירות גבוה יותר, אם אתה מעוניין הנה מה טוב, ואם לא אז כל אחד ילך לדרכו.

ראובן טוען מכיון שכל הפסקת השכירות וההתקשרות בינו לבין שמעון היתה 'בדיבור בעלמא' ולא נעשה שום אקט משפטי כחתימה על מסמך מסוים של הפסקת התקשרות עסקית וכדו', והשאלה היא האם הוא יכול לתבוע את שמעון שימשיך להשכיר לו את החנות באותו מחיר כי היתה כאן סה"כ מחילה מצד שמעון על המשך השכירות דבר שלכאורה מבחינה משפטית לא תופס.

תשובה: המשכיר אינו יכול לחזור בו ממחילתו ולחייב את השוכר להמשיך בשכירות במחיר גבוה כל זמן שלא נעשה על כך קניין המועיל.

נימוקים: לכאורה על פניו נראה שמחילתו של שמעון על המשך השכירות אינה צריכה קניין כמובא בשו"ע (חו"מ סי' רמא, ב) שמחילה אינה צריכה קניין, ולכן מי שמחל על שיעבוד או חוב וכדו' אינו צריך קניין ואינו יכול לחזור בו ממחילתו, לעומת זאת מחילה על זכויות המגיעות לו מבעלות על חפץ, מחילה בע"פ אינה מחייבת וצריך קניין בכדי שתחול המחילה, ומאידך, צריך לבדוק מהן זכויותיו של השוכר ואז נראה אם מחילתו של שמעון יש לה תוקף הלכתי או לא.

המשך בעמ' 4

למה עונש?

ועכשיו החידוש הגדול. כמו שהזכרנו, יעקב אבינו נענש על אמירה זו. נתמעטו מחייו שלושים ושלוש שנה - כנגד שלושים ושלוש תביעות שהוזכרו בפסוקים משאלת פרעה ועד תשובת יעקב. מעתה, השאלה מתבקשת. מדוע נענש יעקב, הרי כל כוונתו הייתה לטובה ולברכה, היה חפץ שפרעה לא יטעה בו כאלוקים?

פחד מעין הרע

אלא מכאן נשכיל יסוד עצום. פעמים שאדם מפחד מעין הרע או מקנאת הזולת או שרוצה להראות שחייו אינם דבש בעיני קרוביו ושכניו בשביל תועלת מסוימת שתצמח לו מכך. ומה עושים?... בשל כך, כאשר הוא נשאל: 'משה, מה שלומך?' הוא בוחר להציג בפני כולם את כל הצרות והקשיים שלו: "הבן שלי נפל, התנפחה לו העין, אשתי ראתה זאת - כמעט והתעלפה לא נרדמנו בלילה שלושה ימים. הבוס איים לפטר אותי מהעבודה, וכבר חמשה חודשים שאני מנסה למצוא שוכרים לדירה ללא הצלחה... בקיצור, המשפט 'החיים תותים' רק בסיפורים או אצל השכנים - אצלי החיים קשים!..."

ומי מתחלל שמו מכל המשפטים הללו? הרי שזה אחד - הקב"ה!

חילול ה'

מי ששומע את הדרשה של הבכין המתלונן, הרי שהוא 'עושה בעול עם חברו' נאנח בלבו: 'איי... כמה מסכן זה... מידת הדין רודפת אחריו'.

מדוע אתה מראה לעיני אחרים שהחיים שלך קשים מנשוא, ואינך מספר את החסדים והטובות שאני עושה עמך, מה אני אשם שאתה מנסה לבטל עין הרע דאנשים ונשים על חשבונך?... - אכן, בשל כך הבכין והמתלונן ראויים לעונש.

הקפדה זו של הקב"ה על התנהגות בני אדם המראים עצמם כחסרי ישע, מצינו בתורה בחומש דברים, נאמר: "... אַתֶּם עֹבְרִים בְּגִבּוֹר אַחֲרֵיכֶם בְּנֵי עִשָׂו הַיִּשְׁבִּים בְּשִׁעִיר... אֲכָל תִּשְׁבְּרוּ מֵאֲתֶם בְּקֶסֶף וְאֲכָלְתֶּם וְגַם מִיָּם תִּקְרוּ מֵאֲתֶם בְּקֶסֶף וּשְׂתִיתֶם. כִּי ה' אֱלֹהֵיךָ בֵּרַךְ בְּכֶל מַעֲשֶׂה יָדְךָ... וְעַל כֵּךְ פָּרַשׁ: כִּי ה' אֱלֹהֵיךָ בֵּרַךְ - לִפְיֶיךָ לֹא תִכְפּוּ אֶת טוֹבוֹתֵי הָרָאוֹת כֹּאֲלוֹ אַתֶּם עֲנִיִּים, אֲלֹא הֵרָאוּ עֲצֻמְכֶם עֲשִׂירִים.

ונפלאותיו לבני אדם

אכן, אנו מצווים לקדש את שם הקב"ה בכל ימי חיינו. זאת אנו עושים כאשר אנו מצהירים שכל פרט בחיינו נעשה בהשגחה פרטית, בחסד וברחמים וכבר נאמר 'ידו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם...' סיפור חסדי ה' הם חלק נכבד מהכרת הטוב וגם כאשר פוגעת מידת הדין, היהודי המאמין מצליח לראות את החסד והאהבה בתוכה.

מעתה, הממעט בכבוד ה' בשל סיבה עגומה 'אני מפחד מעין הרע' - הינו מפסיד רוב טובה וברכה. ומי שחושש לספר את טובותיו שלא ייקרה לו נזק חלילה, עליו להשתדל לעשות זאת בצורה שלא יבכה על חייו חינום, אלא על ידי שתיקה או תחבולה אחרת. נזכה לראות את הטוב תמיד ולשבח את הקב"ה 'בכל מאודנו' - בכל מידה ומידה שמודד לנו, אמן!

והנה הגאון החסיד רבי אליהו מני בזכרונות אליהו הביא דברי הרב שמו משה שאפשר להדליק נרות שבת בגאון, וכתב על זה, ואני מצוה לבני ביתי שהאשה תדליק תחלה נרות של השמן בברכה, ואח"כ תדליק אשה אחרת את הגאון, שאם ידליקו את האזור קודם, כבר נפטרה ממצוות הדלקת הנר, ואינה יכולה לברך להדליק נר של שבת כיון שיש בבית אור. ע"כ.

ולפי זה הוא הדין לאור החשמל שמכיון שיוצאים בו ידי חובת הדלקת נרות שבת (כמבואר בחזון עובדיה עמוד ריב ואילך) והוא בעלון כתר תורה פרשת ויגש תשפה), יש לכבות תחלה את מאור החשמל ולהדליק תחלה נרות השבת בברכה ואחר כך תדליק את אור החשמל, כי הברכה שייכת גם על אור החשמל.

ובפרט לפי מה שכתב בשו"ת ויברך דוד (ח"ב סימן קסד) שאם החשמל דולק בבית היאך אפשר לברך על נרות שבת שהרי בלאו הכי הבית מואר באור גדול של החשמל דשרגא בטיהרא מאי מהני. ולכן קודם הדלקת הנר יכבה אור החשמל וכו'. ע"כ.

ובחזון עובדיה הוסיף דאף להרמ"א שאפשר לברך על תוספת אורה, הני מילי מנר לנר אחר נר. אבל אור החשמל שמאיר שבעתיים מאור הנר ואין שום תוספת אור כלל בהדלקת הנרות וכאילו מדליק נר בחוץ באור היום וכ"כ יש לומר דכהאי גוונא אין מברכים על נרות שבת כשהחשמל דולק. ולכן יכבה קודם את החשמל ואחר שידליק הנרות בברכה ידליק את החשמל.

וגם בערב שבת שחל בו יו"ט לכוון שעון שבת שיכבה את אור החשמל בזמן הדלקת נרות שבת ואחר כך ידלק שוב החשמל.

ובספר אור לציון חלק ב עמוד קעא כתבו שכיון שאין יוצאים בהדלקת נרות שבת במאור החשמל (ואין זה נכון וכבר העלה לנכון בחזון עובדיה עמוד ריב שיוצאים ידי חובת הדלקת נרות גם במאור החשמל), לכן אין צריך לכבות החשמל קודם הדלקת הנרות כלל. ע"ש.

והדברים עדין אינם מובנים דסוף סוף כיון שאור החשמל הוא אור גדול ורב ואין הנרות מוסיפים אור כלל בבית דשרגא בטיהרא מאי מהני, וכנ"ל בשם הרב ויברך דוד, א"כ היאך יוכל לברך על נרות שבת בשעה שאור החשמל דולק.

וכל שכן שכבר כתבו רוב האחרונים שיוצאים ידי חובת הדלקת נרות במאור החשמל ואם כן מאחר שהחשמל דולק לא יוכל לברך על תוספת אורה.

הלכה למסקנא

ראוי ונכון מאוד לכבות את החשמל קודם הדלקת נרות שבת ואחר שידליק הנרות בברכה ידליק את החשמל.

בברכה
אלון בן שבת

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים

והנה יעויין בריב"ש (סי' תקי) דין זה הובאה גם בסמ"ע (סי' קפט ס"ק א) "שאם ראובן קנה משמעון שדה או בית בקניין גמור ומחלו זה לזה הקנין אין הקניין מתבטל עד שיחזור שמעון ויקנה מראובן" יוצא א"כ בנידו"ד שהשוכר יש לו קניין במושכר ובמשך כל זמן השכירות הוא "הבעלים" על הנכס המושכר [מהטעם הפשוט שכירות ליומיה נחשב כממכר], ולפי זה צריך קניין בשביל למחול על הבעלות הזו ולא די באמירה מצד שמעון שהוא מוותר על המשך השכירות. א"כ מה שוויתר שמעון לראובן על המשך השכירות ללא שום אקט משפטי זה לא יועיל והשכירות ממשיכה. זאת ועוד, ראיתי בשו"ת דרכי נועם (הלוי, סימן ד) הובא גם בקצוה"ח (סי' שטז סק"ג) שטוען שהוא הדין לגבי בעל הבית שהוא המשכיר גם אם הוא פטר את שוכר מהמשך השכירות שעליה הם סיכמו בעבר הוא יכול לחזור בו מהסכמה זו כל זמן שלא נעשה על כך קניין. והסכים עימו הקצוה"ח.

ובכלל ראיתי בשו"ת ראנ"ח (סימן לח) שרק השוכר שיש לו קניין במושכר אינו יכול למחול על כך ללא קניין, אך המשכיר שאין לו על השוכר אלא תביעת ממון יכול הוא למחול על כך באמירה בעלמא ובלא קניין.

העולה מהמקובץ: כי לשיטת הריב"ש רשאי השוכר לחזור בו מביטול השכירות כל זמן שלא עשו קניין על כך, ולשיטה זו נחלקו הפוסקים אם יכול בעה"ב המשכיר לחזור בו ממחילתו או לא. לעומת זאת מובא בספר שער משפט (וואלף, סי' שטז ס"ק א) ובמחנה אפרים (הלכות שכירות סי' ט) שהשוכר לא בעלים על המושכר יש לו רק זכות שימוש במושכר ולשיטתם אין השוכר יכול להמשיך ולהחזיק במושכר אם הוא כבר מחל.

ולמעשה אם השוכר מבקש לחזור בו מביטול השכירות מאחר ולשיטת הריב"ש אין במחילה זו בלא קניין מאומה – יתכן שאי אפשר לחייבו לצאת וגם המשכיר אינו יכול לחזור בו ממחילתו ולחייב את השוכר להמשיך בשכירות במחיר גבוה כל זמן שלא נעשה על כך קניין המועיל. [יעויין בהקשר זה בספר משפט שלום (שבדרון, סי' קפט) ועמק המשפט (שכירות, סי' מה) שמבארים שהשוכר הוא המוחזק].

בברכת התורה יגאל אלון.

שור המאה ה' המזרח

הרב יוסף חיים בן שבת

רבי יעקב משה עייאש

הראשון הגאון הרב יעקב משה עייאש (ה'תפ"ז, 1727–1817, כ"ו בטבת ה'תקע"ז) היה הראשון לציון, שד"ר, מנהיג קהילה וראש ישיבה.

בשנת ה'תקט"ז, (1756) עלה ר' יעקב משה עייאש לארץ יחד עם קבוצת העולים מאלג'יר שבראשם עמד אביו ר' יהודה עייאש מחשובי חכמי אלג'יר, כמה שנים לאחר מכן יצא בשליחות העיר ירושלים כשד"ר למרוקו וארצות צפון אפריקה. במהלך שהותו שם נשא ונתן בהלכה עם חכמי מרוקו.

בשנים ה'תקמ"ג–ה'תקמ"ד (1783–1784) היה בליוורנו, שם הביא לדפוס מספר ספרים, בהם ספרו של אביו **"מטה יהודה"** על השו"ע, ואת הספר **"שמע יעקב"** – ספר דרשות על התורה של ר' ישראל יעקב אלגאזי מחכמי א"י, ביחד עם ספר **"ארעא דרבנן"** העוסק בכללי התלמוד והפוסקים. לספר זה צירף את הגהותיו של אביו ר' יהודה עייאש בשם "עפרא דארעא".

לאחר מכן השתקע באיטליה למשך 22 שנים בהן כיהן כרב קהילת סיינה במשך 12 שנים, וכרב קהילת פירארה 10 שנים. בשנים אלו הדפיס ספרים שונים, בהם כמה קונטרסי תפילות כמנהג ירושלים, ואת הספר "דרך חיים", סדר התרת נדרים, סדר תפילות להקפות שמחת תורה, וסדר תפילות המנחה של ערב ראש חודש. סייע לרבי יעקב ב"ר דוד פארדו להדפיס את ספרו "אפי זוטרי" על אבן העזר ועוד.

בחתומתו בספריו הנ"ל היה נוהג תמיד לרמוז על שאיפתו לחזור לארץ ישראל וכחרוז לשמו היה רושם "מרחמי ה' לא נתייאש, לשוב אל הר ציון לא נואש".

בין תלמידיו באיטליה היו ר' חננאל ניפי, יעקב ישראל כרמי ור' יהודה חי חזקיה מלאוידה.

ולאחר מכן חזר לארץ ישראל ובסיועו של הגביר מפירנצה ר' חזקיה מנוח חיים רפאל הקים בירושלים ישיבה בשם "חיים וחסד". ואף נתמנה לראש ישיבת כנסת ישראל, משרה שהחזיק בה אביו עשרות שנים קודם לכן.

בשנת ה'תקס"ו (1806), נתמנה לתפקיד הראשון לציון ובתפקיד זה שימש עד פטירתו ביום כ"ו בטבת ה'תקע"ז (1817). בצוואתו הורה על סדר קבורתו והוראה זו נתקבלה אחר כך למנהג ירושלים. גם שני בניו שהניח אחריו ר' יוסף דוד עייאש ור' חיים יהודה עייאש יצאו כשד"רים בשליחות ארץ ישראל. בנו ר' יוסף דוד עייאש היה מרבני קהילת שכם.

חכמת נשים

ישיפך... כאפרים וכפנשה

בפרשתנו מסתיים ספר בראשית - ספר שמספר את סיפור בריאת העולם והדורות עד להיווצרות עם ישראל. במרכזו עומדים קורות חייהם של אבותינו הקדושים - אברהם, יצחק ויעקב - ואימותינו הטהורות - שרה, רבקה, רחל ולאה - שתרומתם הייחודית סללה את יסודות האומה. בפרשת "ויחי", רגע לפני פטירתו, יעקב אבינו בוחר במנשה ואפרים, בניו של יוסף, כסמל לברכה לדורות. ברכתו, "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה", הופכת לנוסח נצחי שכל יהודי מברך בו את ילדיו. מה הופך את ברכת הילדים לכל כך משמעותית? נעמיק בכמה נקודות חשובות בעניין.

מתנת ברכת הבנים

כל כך מרגשים רגעים אלו שעומדים הילדים תחת כפות ידיהם של אביהם ואימם. בליל השבת - שכולו מוקדש לעצירת מרוץ הטרוף של ימי החול, להפוגה שבועית מלאה חום ומשפחתיות שכל מהותה נוסכת בהורים את היותם משפיעים משפע עליון מוריקים לילדיהם ברכה שכולה אהבה. את אותה הברכה יברכו את ילדיהם בערב היום הקדוש ביותר, יום הכיפורים, וגם בהובילם לחופתם. כמה רגש כמה נתינה כמה החלמה יש בברכה הזו, יש בה מעין סגירת מעגל, סגירת המעגל השבועי בליל השבת, סגירת המעגל השנתי בערב יום הכיפורים וסגירת המעגל של חיים ברשות ההורים בהובלתם לחופתם. בכל אחת מהעיתים יש רצון אמיתי כנה וטהור לנתינה לשם נתינה - הענקת שפע לתכלית הטוב מלווה בתפילות להצלחתם, כמה נפלא יהיו רגעים אלו כאשר נשלב בהם הרגשת מחילה פנימית עמוקה על כל המטענים שהצטברו בקשר למען ילדנו ובעיקר למענו. כי אין כמוה, כהרגשת הנקיות, מכעס מטינה מנקמה, במיוחד שהינך באה להיות צינור המעביר שפע.

קשר אב ובן

"יותר משרוצה העגל לינוק רוצה הפרה להיניק" אמירה זו ממחישה את הקשר הטבעי בין הורים לילדיהם - קשר שבו שני הצדדים נתרמים. מערכת יחסים זו היא לא רק ביולוגית, אלא גם בבחינת שורשי הנשמות. נאמר שלושה שותפים באדם אביו אימו והקב"ה. שלושת השותפים ממשיכים להשפיע על האדם לאורך כל חייו. בנוסף לכך בכתוב **ברא מזכה אבא** טמון מסר משמעותי: גם לילדים יש את הכוח להשפיע שפע על הוריהם. וזה מראה לנו עד כמה מערכות אלו של הורים ילדים תלויות זו בזו - חוק כלים שלובים - כל צד יכול להשפיע על הצד השני, ברגע שנתכוון להיטיב עם הצד השני בשפע טובה וברכה, זה ייצור לנו מערכת הורים-ילדים קרובה ואוהבת. וזה יאפשר לכל אחד מאיתנו, כילד לשאוב ביטחון עצמי, גבולות בריאים ותחושת משמעות. וכבוגר, לאורך כל חייו, להיות מבוסס היטב מבחינה רגשית, נפשית ורוחנית וכחורה לאפשר לילד לבנות את אישיותו ולהשלים את המעשה האצילי הכרוך בגידול הילד ובחסדים עימו מרגע יצירתו.

למעשה, הפן שלנו כילדים - בן מזכה אבא

בפשטות משמעותו - ילד שהולך בדרך הישרה, מקיים מצוות ועוסק בטוב, הוא מעלה את הוריו שבשמים. אם נעמיק יותר זה מתבטא לא רק לאחר לכתם של ההורים מן העולם, אלא גם עכשיו בכל רגע ורגע. אמנם ילד אינו כרטיס הביקור של הוריו. לכל אחד, בכל גיל שהוא, יש את חייו ובחירותיו שלו, אך עדיין ישנה השפעה. אדם שמתאמץ לכוון עם הוריו קשרים בריאים ויציבים, ממקום של חמלה והכרה בחובתו כלפיהם לפי ההלכה. הרי הוא בונה לעצמו בסיס איתן שמסוגל להשפיע וגם לקבל. ואם הוא מתנהג בדרך של ביקורת כלפי הוריו, האשמה, אפילו כלפי זמן מסוים בחייו הרי שהוא כורת את הענף עליו הוא יושב. התרבות המערבית שמשפיעה היום על חיינו מרבה להאשים את ההורים, עלינו להיזהר, כדי שלא נכרות את ערוצי השפע שלנו. בנוסף לכך התבוססות באשמה איננה עוזרת כי זו איננה לקיחת אחריות. דומה לשימוש בתירוץ לחוסר עשיה במקום לנקוט בדרך שתביא אלינו את בחירתנו. בנוסף בפעולה זו של האשמה יש מעט חוסר אמונה בהשגחתו של הבורא עלינו ובכך שהוא סובב את הסיבות לכך שקרה מה שקרה. אגב יש מקרים ספציפיים שאכן אין להצדיק **מעשים** של הורים בהתאם להלכה אך עדיין לא ראוי לעשות מעבר לנדרש על מנת לשמור על אישיות יציבה וברירה.

הפן שלנו כהורים - אל לב ילדנו

הדרך אל לב הילד עוברת דרך אהבה, הקשבה ואמון. כאשר ההורה רואה את הילד לא רק כמחויבות, אלא כמתנה אמיתית, הילד חש זאת ונפתח. רגעי ברכת הילדים בליל שבת מהווים הזדמנות נפלאה ללחוש להם באוזן את אהבתכם, להחמיא להם על מעלותיהם ולתת להם תחושת ייחודיות. וזו גם הזדמנות לרפא את הילד בתוככם שחש מושפל בילדותו או נפגע. אמרו את ברכת במתיקות וברגש וכוונו גם על עצמכם. כך, נרקם קשר עמוק שמחזק את הבסיס לביטחון פנימי ולמשפחה יציבה ואוהבת.

אתגר שבועי

ממשו את הברכה מכל הלב על ילדכם בליל השבת הקרובה, וממליצה לנסות את הניסוי הבא ביום מאתגר מול אחד מילדכם מצאו זמן לאחר שנרדם, עיצמו את העיניים ותעבירו לנגד עיניכם רגעים של אושר יחד איתו. אחרי זה שאו את ידיכם עליו וברכו מלב אוהב באמת את ברכת הבנים. זכרו הילד לא נגדכם!!! גם אם הוא מעד הוא לא עשה את זה ממקום רע אלא ממקום שיש שם אמירה אחרת שהוא ניסה להביע, שכשתגלו אותה תתמלאו שמחה, לדוג הוא לא רצה לעשות נגדי אלא לחוש בוחר ולא מובל, או הוא היה זקוק לתחושה שיש לו אישיות משלו וכדו'. בהצלחה!

שבת שלום ואהבה וברכה!!!

אילנה דפן

מטרות העמותה

קמחא
דפסחא

לימוד
שירת
הבקשות
לילדים

בית
הוראה

לימוד
טעמי
המקרא

כולל
אברכים